НАРОДНО СЪБРАНИЕ
Вх. № 49-354-04-346
Дата: 15 / 12 / 2023 г.

15.34

**ЧРЕЗ Г-Н РОСЕН ЖЕЛЯЗКОВ**
**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА 49-ТОТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ**

**ДО Г-Н РАДОМИР ЧОЛАКОВ,**
**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ПОСТОЯННАТА КОМИСИЯ ПО КОНСТИТУЦИОННИ ВЪПРОСИ**

**УВАЖАЕМИ Г-Н ПРЕДСЕДАТЕЛ,**

На основание Правила за процедурата по обсъждане и приемане на Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на Република България, чл. 4 внасяме предложение за допълнение на приетия на първо гласуване Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Република България № 49-354-01-83 от 28/07/2023 г.

Предложените текстове са в обхвата на т.5 Допълнителни гаранции за правата на гражданите от Мотивите на Законопроекта.

В духа на обществения договор, на който се позовава Законопроектът и в който страна са гражданите, предложенията, които правим са подкрепени от 1500 учени в областта на климата, околната среда, човешките права и граждански активисти за екологичната справедливост и права, както и от над 50 граждански организации.

Предложенията са следните:

**В чл.21 на Конституцията на Р България се създават нова ал.3 и ал.4 със следното съдържание:**

**(3) Горите, реките, пасищата и влажните зони имат особен принос за благоденствието на обществото и се съхраняват в полза на настоящите и бъдещите поколения.**

**(4) Природният ландшафт се защитава по ред, определен със закон.**

ВНОСИТЕЛИ:

Антон Дончев

# МОТИВИ

Предвид т. 5 Допълнителни гаранции за правата на гражданите от Мотивите на Законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Република България № 49-354-01-83 от 28/07/2023 г промените, които предлагаме, целят в Конституцията да се дадат допълнителни гаранции за основните права на гражданите и по-конкретно:

- основно право на здравословна и благоприятна околна среда, чл. 55 КРБ,

- право на живот, в чл. 28 КРБ,

както и за изпълнение на задължението на Република България да гарантира живота на гражданите, посочени в чл. 4.

Предложението гарантира тези права не само за настоящото, но и за бъдещите поколения български граждани, тъй като решенията днес ще са от жизнена важност за бъдещите поколения.

Необходимостта да бъде актуализирана и засилена конституционната защита на посочените основни права и изпълнението на съответстващи им задължения от страна на държавата се налага **заради бързо променяща се среда в резултат на измененията на климата**.

Тази необходимост се чувства глобално и ражда през последните години т.нар. „Движение за Зелени конституционни поправки“, наричано също „Движение за климатичен конституционализъм“. Редица страни добавиха или се готвят да добавят в основните си закони климатични клаузи.[1] Целта е да се осигури конституционна защита на основните права на гражданите във връзка с климатичната криза и междупоколенческа справедливост - настоящите поколения да оставят планетата и нейните природни ресурси в добро състояние за ползване от тези, които ще дойдат на наше място. Конституционната защита, като най-високата правна гаранция, дава също необходимата дългосрочност и сигурност срещу климатичен волунтаризъм и за продължаване на климатичното действие на държавите и занапред, така че целите да бъдат постигани, независимо какви правителства ще поемат управлението.

Българските граждани и българската икономика все по-често се сблъскват с екстремните последствия от климатичните промени – наводнения, бури, суша, горещини и пожари. Този процес, за съжаление, няма да спре, а ще се задълбочава. С всяка година, заради природните бедствия, се увеличават човешките жертви и материалните щети и по тази причина се налага да съобразяваме икономическите си дейности и дневния си ред с климатичните прогнози.

Предложенията за защита на правото на живот и здраве и благоприятна околна среда, които правим са свързани с по-доброто гарантиране на съхранението на **горите, реките, пасищата и влажните зони** предвид тяхното значение, а именно:

---

[1] Напр. Допълнение към Конституцията на Еквадор, чл.414 (2021): "Държавата следва да приеме адекватни и всеобхватни мерки за смекчаване на последиците от климатичните промени, като ограничи парниковите емисии, обезлесяването и замърсяването на въздуха. Държавата следва да вземе мерки за опазване на горите и растителността и да защити населението в риск."

Природните естествени и полуестествени екосистеми на горите, реките, пасищата и влажните зони осигуряват незаменими екосистемни услуги на нашето общество, като намаляват въздействието на екстремните климатични явления.

Горите имат голяма водозадържаща и водорегулираща роля, намаляват скоростта на вятъра и транспирацията на почвата, спират ерозията, понижават температурата в приземния слой и задържат големи количества въглероден диоксид.

Реките със своите естествени корита и влажните зони, като езера, блата, разливища, торфища, мочурища, лагуни, солници, местообитания в шелфовата зона, успяват да изведат големите водни количества, да задържат част от тях и да секвестират значими количества въглероден диоксид, да намалят ерозията и спадането на подпочвените води, да намалят температурата на въздуха в приземния слой и да осигурят вода за всички човешки нужди.

Пасищата и храстовите съобщества оказват значимо съдействие за задържане на водите и въглерода и за намаляване на ерозията и температурите. Всички природни екосистеми имат огромно значение за съхраняването на биологичното разнообразие от съобщества, видове и процесите, протичащи в тях.

Независимо че науката е дала множество доказателства за полезната и незаменима роля на горите, реките, пасищата и влажните зони за благоденствието и просперитета на българското общество, все още **нормативната база у нас е длъжник на тяхното опазване и по никакъв начин не гарантира, че следващите поколения ще могат да се възползват от техните защитни функции**.

Десет процента от всички гори в България се водят гори в земеделски земи и ползването им не се извършва по правилата на лесовъдската наука и води до унищожаването им.

Не всички реки са определени като водни обекти, което води до стесняването на техните корита и в отделни случаи – до пълното им засипване и унищожаване.

Езерата, блатата, торфищата и разливите на реките често липсват в нашите кадастрални карти, което осуетява каквито и да било действия по тяхното ефективно управление и позволява пълното им унищожаване.

Пасищата се възприемат основно като непродуктивни земеделски земи и са първата жертва на процесите на застрояване или комасация на обработваемите земи. По този начин гражданите биват лишавани от възможността за отглеждане на домашни животни, а множество видове диви животни и растения – от място за размножаване.

Кръговратът на водата, циклите на въглерода и азота, както и останалите биогеохимични цикли не биха могли да съществуват без ключовите горски, тревни и водни екосистеми.

Предлагаме в Конституцията на Р България да бъде записана разпоредба за опазването на **природния ландшафт**, който не е бил обект на защита досега като свързан с упражняването на екологичните и културните права на българските граждани.

Природният ландшафт не просто радва очите и душата на всеки от нас, той гарантира съществуването на обществото ни.

Световният опит показва, че като превенция от вредното въздействие на увеличаващите се климатични промени най-евтини и устойчиви във времето са природно базираните решения, осигурявани от естествените природни екосистеми. Нашето общество и българската икономика в бъдеще ще се нуждаят все по-силно от екосистемните им услуги.

Никой българин не може да си представи родното си място и родната си страна без горите, реките, езерата и пасищата. Българската история и цялото творчество на народа, на големите ни писатели, поети и художници биха били различни и по-бедни без нашите гори и планини, без богатството, разнообразието и красотата на нашата природа.

Ето защо считаме, че от ключова важност за бъдещето на България е да направим всичко възможно да съхраним тези екосистеми и да гарантираме по конституционен път, че както нашето, така и следващите поколения ще се възползват от природното богатство и ресурси, а самите екосистеми ще се управляват по устойчив начин.

Следвайки тази идея, предлагаме в чл. 21 на Конституцията на Р България, който защитава българската земя във всички нейни разновидности и форми, да се включат текстове, указващи особеното значение на българските гори, реки, пасища и влажни зони за просперитета на България със две допълнителни алинеи.

Инициативата за промяна на Конституцията е подкрепена от над 40 граждански, природозащитни, туристически, земеделски и правозащитни организации и много български учени и експерти, които са изпратили отделно идентично предложение до Народното събрание.

ВНОСИТЕЛИ:

# ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА

## На Предложения към Законопроекта за изменение и допълнение на Конституцията на Република България (№ 49-354-01-83 от 28/07/2023 г.), приет на първо четене от 49 НС на 08.12.2023 г.

### ОСНОВАНИЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛНАТА ИНИЦИАТИВА

Предложеният законопроект за изменение и допълнение на Конституцията на Р България е мотивиран от необходимостта да се дадат допълнителни гаранции за основни права на гражданите – право на живот (чл.28КРБ), право на здравословна и благоприятна околна среда (чл.24 КРБ), в условията на климатична криза и задължението на държавата да гарантира живота на гражданите (чл.4 КРБ).

Предложението адресира тези права и задължения и ги развива в областта на правото на природа за всеки гражданин и по специално осигуряване на условия за живот на гражданите в една силно променяща се среда вследствие измененията на климата.

### ЗАИНТЕРЕСОВАНИ СТРАНИ

Заинтересовани страни са всички настоящи и бъдещи български граждани, доколкото предложението касае защита на правото на настоящото и на следващите поколения да се ползват от екосистемните услуги на горите, реките, пасищата и влажните зони за предпазване от вредните въздействия на случващите се климатични промени.

### АНАЛИЗ НА РАЗХОДИ И ПОЛЗИ

Предложението не води до преки разходи за държавата и гражданите. Ползите се изразяват в даването на най-висока гаранция за стабилност на климатичното действие на държавата за смекчаване и адаптиране към измененията на климата, така че да бъдат по-добре защитени основните права на гражданите в условията на продължаваща климатична криза.

### АДМИНИСТРАТИВНА ТЕЖЕСТ И СТРУКТУРНИ ПРОМЕНИ

Предложението не води до създаване на нови структури или структурни промени, нито създава административна тежест. То ще се прилага чрез законодателството, касаещо природните екосистеми и ландшафт.

### ВЪЗДЕЙСТВИЕ ВЪРХУ НОРМАТИВНАТА УРЕДБА

Прилагането на предложението, ако бъде прието, ще бъде реализирано чрез промени в специализираните закони за горите, за водите и за опазване на земеделските земи и чрез изготвяне и приемане на закон за ландшафта.

РАВНО ТРЕТИРАНЕ ОТ ДЪРЖАВАТА И ДЕМОГРАФСКО РАЗВИТИЕ

Предложението създава допълнителни гаранции за правата на всички настоящи и бъдещи граждани на Република България и осигурява позитивно демографското развитие на обществото, доколкото способства за гарантиране живота и здравето, а също и за имуществото на българските граждани благодарение на защитата, оказвана от природните екосистеми. Опазването на природния ландшафт ще благоприятства икономическото развитие и подобри качеството на живот на българските граждани.

ВНОСИТЕЛИ